

Mødet den 30. August 1923.

(For lukkede Døre).

Fraværende: Niels Barnow og H. P. Salling.

1. (J. Nr. 245--1923). Indstilling fra Skolekommission og Skoleudvalg angaaende **Besættelse af 4 Lærerindeembeder.**

Følgende Indstilling forelaa:

- I
 1. M. Christensen, Aarhus.
 2. J. Leth, do.
 3. M. Andersen, do.
- II
 1. K. Kondrup, do.
 2. J. Lind, do.
 3. R. Johannesen, do.
- III
 1. S. Jensen, do.
 2. A. Jensen, do.
 3. E. Riber, Gjern.
- IV
 1. S. Larsen, Aarhus.
 2. S. Nielsen, do.
 3. E. Petersen, do.

Indstillingen var vedtaget ved Cirkulation og toges til Efterretning.

2. (J. Nr. 374—1923). Andragende fra Dommerfuldmægtig **C. J. T. Thomsen** og Direktør **J. P. Thomsen** om Fritagelse for Hvervet som Revisorer ved Aarhus Øresparekasse.

Bevilgedes. Til Revisorer valgtes Frk. **Mariane Thomsen** og Købmand **Kloster**.

3. (J. Nr. 389—1923). **Andragende fra Overlæge Strandgaard om Ferie i ca. 4 Uger.**

Bevilgedes.

4. (J. Nr. 263—1923). **Andragende fra Arrestformand J. A. Andreasen om Honorar for den Tid, han har fungeret som Arrestforvarer.** (Side 80).

Fra Udvalget for Bygninger og Inventar forelaa følgende Indstilling:

»Efter de i Byraadet stedfundne Forhandlinger kan Udvalget ændre sit foranstaaende Forslag saaledes, at der ydes Arrestformand J. A. Andreasen et Honorar, stort 500 Kr., for den Tid, 5 Maaneder, han under Vakancen i Arrestforvarerstillingen har passet denne Bestilling foruden sit eget sædvanlige Arbejde«.

P. P e t e r s e n anbefalede Indstillingen. Efter Forslaget vilde han faa fuld Arrestforvarerløn for den Tid, han havde fungeret som saadan.

Indstillingen vedtoges.

5. (J. Nr. 394—1923). Indstilling fra Udvalget for Byens Udvidelse og Bebyggelse om **eventuel Køb af Ejendommen »Højvang«.**

Fra Overretssagfører A n d r. C h r i s t e n s e n forelaa en Redegørelse over Forholdene ved Ejendommen og de Betingelser, hvorpaa den kunde erhverves af Kommunen.

J. C h r. M ø l l e r forelagde Sagen under Henvisning til den foreliggende Redegørelse. Højvang var paa 100 T. L. Prisen var 450000 Kr., hvilket blev ca. 32 Øre pr. □ Alen eller ca. 83 Øre pr. m². Ejendomsskylden var 423000 Kr., og Gælden 440000 Kr. Der forlangtes en Udbetaling af 140000 Kr. Samtidig var der foreslaaet oprettet en Forpagtningskontrakt for 5 Aar med den nuværende Ejer, som i Afgift skulde betale 22500 Kr. aarlig eller 225 Kr. pr. T. L.; der skulde stilles Kaution for

Overholdelse af Kontrakten saaledes, at hvis den misligholdes det første Aar, skal Kautionisterne betale 30000 Kr., og derefter gik Erstatningen ned til 8000 Kr. Der forelaa tillige Beregninger fra Stadsingeniøren over, hvad det vilde koste, hvis hele Arealet skulde kloakeres, og Vejene anlægges, men det blev der næppe Tale om de første 10—15 Aar; det havde i Øjeblikket mere Interesse at vide, hvad det vilde koste Kommunen, hvis man skulde købe eller ekspropriere den nødvendige Jord til Gennemførelse af de Hovedveje, som var projekteret i Henhold til Kommunens Byplan, og det var skønsmæssig sat til en Sum af 198900 Kr. En Ekspropriation blev altid dyr, det saa man ved Gennemførelsen af Ringgaden, og det blev dyrere, hvis Højvang først var udstykket. Angaaende den økonomiske Side af Sagen, kunde man maaske regne med en Købesum af 400000 Kr. til $5\frac{1}{2}$ % eller 22000 Kr. aarlig; dertil kom Skatter, Assurance o. l., som vel vilde blive 5—6000 Kr., altsaa en aarlig Udgift paa ca. 28000 Kr. Hvis den nævnte Forpagtning gik i Orden, vilde man derved faa 22500 Kr. ind, og Bygningerne kunde vel nok indbringe 3000 Kr., saa Kommunens Udgift blev ret minimal. Taleren turde dog ikke regne med en større Indtægt end 100 Kr. pr. T. L., hvilket sammen med Bygningerne vilde blive 13000 Kr., og Kommunen fik derefter en aarlig Udgift paa ca. 15000 Kr. Spørgsmaalet var saa, om det kunde kaldes klogt at købe, og det var der sikkert delte Meninger om; ventede man, til Gaarden blev udstykket, blev det dyrere, og private tog næppe særligt Hensyn til Kommunens Interesser; men naturligvis kunde man overlade Spørgsmaalet til Efterkommerne. Udvalget ønskede nu at høre Medlemmernes Mening om

hele Sagen. Talerens Gruppe havde drøftet det, og der var stærkt delte Meninger derom, men den almindelige Mening var vist, at Gaarden maatte købes noget billigere. Hvis der blev stillet fuld Sikkerhed for, at Forpagtningsafgiften blev erlagt igennem de 5 Aar, blev Sagen betydelig gunstigere for Kommunen, idet der saa ikke blev nogen nævneværdig Udgift i denne Tid. Selvfølgelig maatte man arbejde paa at faa Prisen saa langt ned som muligt, men Udvalget ønskede altsaa gerne at høre Byraadets Mening om hele Sagen, om man ønsker, at Udvalget skal fortsætte Forhandlingerne og faa et endeligt Tilbud frem, eller om man skal lade Spørgsmaalet falde. Men hvis Udvalget fik Bemyndigelse til at forhandle videre, og det viste sig, at Gaarden kunde købes noget billigere, kunde Byraadet selvfølgelig ikke saa godt til den Tid trække sig tilbage.

Formanden kunde slutte sig til Fabrikant Møllers Udtalelser. Taleren havde tre Gange tidligere været med til at forhandle om Køb af Højvang, og for hver Gang var Gaarden blevet dyrere. Man kunde ikke her se paa Ejendommen som Landbrugsgaard, men som Byggegrunde. Spørgsmaalet stod paa, om man skulde opgive den vedtagne Gadeplan eller søge at faa den realiseret, og i sidste Tilfælde vilde man blive nødt til at købe Gaarden, for der var ingen Tvivl om, at de Folk, som stod bagved Ejeren, ikke brød sig om Kommunens Interesser. Thomsen var paa et vist Tidspunkt gaaet ind paa at afstaa Jord til Vejene til en ret billig Pris, men nu havde han maattet reservere sig hans Kreditorers Billigelse af Arrangementet, og de vilde aldeles ikke høre Tale derom; Gaarden skulde sælges eller udstykkes. Det var selvfølgelig et stort Læs at lægge paa Efterkom-

merne, men hvis man ikke købte Gaarden, maatte man slaa Gadeplanen ihjel, ikke blot paa Højvangs Jorder, men ogsaa Forbindelsesgaderne paa Byens Grund. Udvalget ønskede altsaa at høre, om der i Byraadet var nogen Stemning for Planen, før man fremkom med et egentligt Forslag.

Vald. Pedersen udtalte sin Anerkendelse af, at Udvalget i en saadan Sag kom til Byraadet, før det havde bundet sig for stærkt, men paa den anden Side var Medlemmerne sikkert enige om, at hvis man har sagt A, maa man ogsaa sige B. Det var rigtigt, at det var et stort Læs at lægge paa Efterkommerne, men Taleren troede alligevel, at hvis man købte Ejendommen, vilde man om 20 Aar være taknemlig derfor. Højvang skulde have været købt for 10—15 Aar siden; nu vilde den stadig stige i Pris, eftersom Byen voksede. Til Gælden paa 440000 Kr. maatte dog lægges en Del mere. Der var en Bygafgift, som var anslaaet til 12000 Kr., 4000 Kr. skulde betales paa et Tærskværk, og Omkostningerne blev næppe under 10000 Kr., saa var man oppe paa 466000 Kr. Der skulde ogsaa laves Lejlighed til Forpagteren, saa alt i alt maatte man nok regne med ca. 480000 Kr. Det var selvfølgelig en stor Pris, og man kunde jo ikke have noget imod, at den blev sat ned til 300000 Kr., men Taleren kunde ogsaa gaa med til betydeligt mere. Hvad Forpagtningen angik, burde den holdes helt udenfor det egentlige Køb; det var en Sag, der kunde ordnes bagefter. Taleren kunde gaa med til at bemyndige Udvalget til at forhandle videre om Købet, for Ejendommen blev næppe nogen Sinde billigere end i Øjeblikket, og det, at det paa-tænkte Køb allerede var blevet bekendt, gjorde jo ikke Stillingen bedre for Kommunen. Samtidig

vilde Taleren udtale en Misbilligelse af, at et Medlem af Udvalget var juridisk Konsulent for selve Udvalget; der kunde ligge en Fare heri, og det blev ogsaa kritiseret ude i Byen. Det vilde være mest korrekt, om vedkommende i saa Tilfælde traadte ud af Udvalget.

P. P e t e r s e n var betænkelig ved Købet paa Grund af den høje Pris. Naar der i Øjeblikket faktisk forlangtes 480000 Kr., var det tvivlsomt, at Gaarden kunde købes for 400000 Kr., og selv til denne Pris blev det en aarlig Udgift for Kommunen paa 15000 Kr. Dertil kom, at Byen ikke kunde siges at have særlig Brug for Ejendommen i en nær Fremtid, idet Byens Udvikling gik i en helt anden Retning, og skulde man have Jorden liggende i 30 Aar uden at udnytte den, blev det en Udgift paa andre 450000 Kr. Som Landbrugsgaard var den ikke over 200000 Kr. værd. Det lød selvfølgelig smukt, at man skulde have Omsorg for Efterkommerne, men det var ikke sikkert, at Efterkommerne var denne Omsorg værd.

A n d r. C h r i s t e n s e n kunde slutte sig til Fabrikant Møllers og Borgmesterens Udtalelser. Taleren var for saa vidt enig med Hr. Vald. Pedersen i hans Bemærkninger om den juridiske Konsulent; men Taleren havde intet som helst med Ejerne af Højvang at gøre og repræsenterede i denne Sag udelukkende Aarhus Byraad.

V a l d. P e d e r s e n hævdede, at den, som var juridisk Konsulent for et Udvalg, ikke burde være Medlem af dette. Det var bedre for Kommunen at have en juridisk Konsulent udenfor Udvalget, naar man samtidig havde Overretssagføreren indenfor Udvalget til at kontrollere, at Konsulenten varetog Kommunens Interesser. Som

Forholdet var, blev Hr. Andr. Christensen juridisk Konsulent for sig selv.

A n d r. C h r i s t e n s e n kunde ikke erkende denne Betragtning, idet Taleren saa skulde repræsentere dem, der ønskede at sælge, og det var absolut ikke Tilfældet. Taleren havde kun paa Udvalgets Anmodning skaffet det foreliggende Grundlag frem, og det kunde da ikke kaldes at handle med sig selv.

F o r m a n d e n bemærkede, at hvis man havde fulgt den gamle Form og ikke var kommen til Byraadet, før der forelaa et bestemt Forslag, var der ikke blevet Lejlighed til at tale derom ude i Byen. Thomsen var ved Forhandlingen repræsenteret af en Sagfører fra Randers. Hr. Andr. Christensens Fortjeneste ved Udvalget havde hidtil kun været ca. 130 Kr., og i denne Sum var indbefattet forskellige Udlæg.

J. C h r. M ø l l e r indrømmede, at man nok kunde faa Prisen op paa omtrent det Beløb, som Hr. Vald. Pedersen havde nævnt; der var dog indrettet Lejlighed til Forpagteren, selv om der maaske vilde blive nogen Bekostning paa Bygningerne senere. Bestemmelsen om Forpagtningsafgiften skulde nødvendig udgaa, for hvis der kunde blive en betryggende Garanti, var det en god Forretning for Kommunen. Taleren vilde ikke særlig drive Sagen frem, og hvis ikke Byraadet med stort Flertal sluttede sig til Tanken, maatte man hellere lade den falde.

F o r m a n d e n mente, at man netop i en Sag som denne maatte regne med Efterkommerne. Hvis Byraadet ikke havde gjort dette, da Marselisborg blev købt, vilde Kommunen nu have været meget daarligt stillet.

V a l d . P e d e r s e n haabede, at der kunde blive Enighed om at købe Gaarden, i hvert Fald hvis den kunde faas for ca. 400000 Kr. Men man burde ikke straks begynde at anlægge Gader derude, selv om et Par Mennesker ønskede at bygge, for det betalte sig ikke.

M. B r a m m e r udtalte, at naar Udvalget havde ønsket at høre Byraadets Mening om Spørgsmaalet, burde der komme saa mange Besvarelser frem som muligt. Naar Sagen var fremlagt paa den Maade, som det var sket, kunde det ikke bebrejdes Overretssagfører Andr. Christensen, at han havde været med til at fremskaffe Materialet. Det laa nær at sammenligne denne Sag med Købet af Marselisborg, selv om den naturligvis ikke vilde faa tilnærmelsesvis saa stor Betydning for Kommunen. Men naar man saa paa, hvad der var sket af Bebyggelser rundt omkring ved Byens Grænser, maatte det siges at være i høj Grad nødvendigt, at Kommunen faar Haand i Hanke med Bebyggelsen derude, før der skete ubodelig Skade. Købet af Højvang vilde næppe være saa stor Gevinst for Kommunen, men hvis den kunde købes for 400000 Kr., burde man vist alligevel gøre det. Den foreslaaede Forpagtningsafgift var meget høj, og hvis Konjunkturerne gik ret langt ned, vilde det være umuligt at yde den; der maatte derfor en meget effektiv Garanti til, hvis Kontrakten skulde have nogen Betydning. Taleren vilde anbefale at overdrage Udvalget at forhandle videre om Sagen.

H. P. C h r i s t e n s e n gjorde opmærksom paa, at Byen væsentlig kun ejede Jord mod Syd, hvor Grundene var meget dyre. Baade i Aaby og Viby Kommune foregik en stærk Udstykning med det Formaal at trække de mere velstillede Arbejdere o. l. ud af Kommunen, og hvis der her kunde

skaffes ikke alt for dyr Jord, der kunde udlægges som Kolonihaver til senere Bebyggelse, vilde det blive en Modvægt mod Udflytningen, særlig hvis der med Tiden kunde blive en Sporvejsforbindelse til disse Kvarterer. Det var rigtigt, at den nævnte Forpagtningsafgift var meget stor, men hvis den kunde sikres ved tilstrækkelig Kaution, vilde det være en stor Fordel for Kommunen. Efter de faldne Udtalelser at dømme syntes der at være Stemning for et eventuelt Køb, saafremt Prisen kunde nedsættes noget; selvfølgelig var det dyrt, men det var ogsaa af stor Betydning at faa Byplanen gennemført og være Herre over Bebyggelsen til denne Side. Hvis andre købte Gaarden til Udstykning, blev det sikkert langt dyrere for Kommunen at erhverve den.

M a r i u s G e e r t s e n havde faaet det Indtryk, at baade Udvalget og Byraadets øvrige Medlemmer mente, at det var for dyrt at købe Gaarden til 450000 Kr. Taleren mente dog, at Udvalget skulde fortsætte Forhandlingerne og se at faa Prisen noget længere ned, saa vilde Sagen jo senere komme til Byraadet igen.

M. S i m o n s e n var betænkelig ved at opfordre Udvalget til at gaa videre med Forhandlingerne. Naar private Kapitalister havde mere i Klemme, end Gaarden kunde sælges for, tydede det paa, at de tvivlede om at kunne faa saa meget ud af den ved egen Udstykning. Den Maade, Udvalget forelagde Sagen paa, var ogsaa i sig selv betænkelig, for Udvalget plejede nok at kunne tage en selvstændig Stilling til et Spørgsmaal; nu maatte man nærmest opfatte det som en Meddelelse til Byraadet om, at Gaarden kunde købes, men Udvalget selv ønsker det ikke. Højvang laa i Aarhus Kommune, saa der kunde aldrig blive Tale om et Skattely

derude, og Gadeplanen kunde muligvis nok ændres saa meget, at man ikke behøvede at købe eller ekspropriere Jord af den Grund. Kommunens Overtagelse af Gaarden gjorde ikke Byggegrundene billigere; der kunde bygges billigere ved privat Udstykning, men Bebyggelsen blev ganske vist ikke saa god, og Kommunen havde for Tiden Byggegrunde nok. Af disse Grunde var Taleren betænkelig ved at opfordre Udvalget til at gaa videre, for i en saadan Bemyndigelse laa der i nogen Grad en moralsk Forpligtigelse til at købe Gaarden.

A. M ø r u p vilde være med til at opfordre Udvalget til at fortsætte Forhandlingerne og søge at naa et brugbart Resultat. Der var sikkert ogsaa nogen Kritik, da Byen købte Marselisborg, men denne Kritik var forlængst forstummet; det vilde sikkert gaa paa lignende Maade, hvis man købte Højvang, og Efterkommerne skulde dog gerne være dette Offer værd. Et privat Gadebillede kunde vanskeligt indordnes under Kommunens Gadeplan, og skulde den gennemføres senere, blev det meget dyrt. Alt talte for, at Udvalget burde gaa videre i Sagen og se at faa Prisen sat noget ned. Det kunde godt være en Fordel at kombinere Købet med en Forpagtning, og maaske kunde man faa Prisen noget ned ved en Nedsættelse af den høje Forpagtningsafgift.

V a l d. P e d e r s e n bemærkede, at Borgmesteren og H. P. Christensen havde udtalt sig for Købet, men de Herrer Møller og Andr. Christensen havde ikke taget et klart Standpunkt i Sagen. Taleren forstod ikke Hr. Simonsens Stilling, men Højvang laa jo ogsaa langt fra Kristiansborg, saa det var ikke let at være á jour med Forholdene deroppe. Taleren vilde henstille til Udvalget at ar-

bejde paa at faa Prisen sat ned, men Forpagtningshistorien burde holdes udenfor Handelen.

Kjeld Sørensen havde til Dels samme Opfattelse som Redaktør Simonsen, og man kunde ikke sidestille denne Sag med Købet af Marselisborg. Udvalget maatte have Ansvaret, og Taleren vilde hverken opfordre for eller imod; men skulde der komme et Forslag om Køb af Gaarden, saa Taleren helst, at Prisen var sat ganske betydeligt ned.

K. M o u s t e n syntes, det maatte være en Fordele, hvis den foreslaaede Forpagtning kunde komme i Stand, saafremt der blev givet betryggende Garanti for Afgiften i de 5 Aar. Denne Afgift beløb sig jo til over 100000 Kr. for denne Tid, og saa meget billigere havde man altsaa Gaarden efter de 5 Aars Forløb.

M. S i m o n s e n tvivlede om, at det var en tvingende Nødvendighed for Kommunen at købe Højvang, for i saa Fald havde Udvalget sikkert stillet bestemt Forslag derom.

J. C h r. M ø l l e r mente at have taget temmeligt klart Standpunkt i Sagen, men Udvalget havde været enigt om ikke at binde sig til noget, før man havde hørt Byraadets Stilling dertil. Det var selvfølgelig rigtigt, at man ved at opfordre Udvalget til at forhandle videre paadrog sig nogen moralsk Forpligtelse til at stemme for et eventuelt Forslag om Køb. Taleren fandt det klogest at koble Forpagtningen sammen med Købet; derved vilde Prisen vist blive billigst. Det var forstaaeligt, at flere Medlemmer var betænkelige, men saavidt Taleren kunde mærke, var der alligevel mest Stemning for at gaa videre med Sagen, og dette vilde Udvalget altsaa gøre.

Med 15 Stemmer mod 0 vedtoges det at bemyndige Udvalget til at fortsætte med Forhandlingerne om eventuelt Køb af Højvang under de Forudsætninger, der var fremkommen ved Diskussionen i Byraadet.

6. (J. Nr. 383—1923) **Andragende fra tysk Under-
saat Fru Karen Witt om Fritagelse for Frem-
skaffelse af Hjemstedsbevis ved Udfærdigelse af
Borgerskab.**

Formanden oplyste, at vedkommende Dame var fra Aarhus og blev gift med en Tysker, der før Krigen havde en god Stilling; men senere mistede de deres Formue, og Manden døde, hvorfor Enken maatte rejse hjem til Forældrene. Hun søgte for Tiden dansk Indfødsret, og Andragendet var anbefalet af Byraadet. Nu mente hun at kunne forsørge sig selv ved at faa en Forretning, og hun havde lejet en af Basarerne paa Bruunsbro. For at faa Borgerskab skulde hun skaffe Hjemstedsbevis fra Tyskland, men dette ønskede hun at være fri for, og Magistraten havde intet imod at frafalde Kravet. Taleren vilde anbefale, at Byraadet slutter sig hertil.

Bevilgedes.

7. **Ansøgninger om Æresoprejsning fra:**

- a. (J. Nr. 26¹⁰—1923). Arbejdsm. N. H. Jakobsen.
- b. (J. Nr. 26¹¹—1923). Fiskehandler O. P. Jensen.
- c. (J. Nr. 26⁸—1923). Agent N. I. Andersen.

Anbefaledes.

8. (J. Nr. 12²⁹—1923). **Indstilling angaaende Tilde-
ling af Aldersrente.**

Indstillingen vedtoges.

9. **Formanden gav nogle Oplysninger om Kom-
munens økonomiske Forhold pr. 1. August 1923.**
-